

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

(1800 — 1900)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀναγέννησις καὶ ὁ Κοραΐς

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ κριτικὴ ἀρχίζει μὲ τὴν Ἀναγέννησι τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν στὴ Δύσι.

Κοραΐς

Οἱ λόγιοι τῆς Ἀναγεννήσεως βρέθηκαν στὴν ἀνάγκη νὰ συντάξουν ἓνα Εὐρετήριο τῶν Ἑλληνικῶν πνευματικῶν θησαυρῶν. Τῶν θησαυρῶν ποῦ ἔφεραν, μεταναστεύοντας ἀναγκαστικὰ στὴ Δύσι, οἱ Βυζαντινοὶ λόγιοι: Τὴ σύνταξι Εὐρετηρίου ἀκολούθησε ἡ προσπάθεια γιὰ μιὰ ἀξιολογικὴ ταξιθέτησι τῶν Ἑλληνικῶν πεζῶν ἢ στιχῶν ἔργων. Ἐπρεπε νὰ βρεθοῦν καὶ νὰ ξεχωριστοῦν τὰ καλὰ πρότυπα. Ξεκινῶντας ἀπ τὴ μελέτη τοῦ κειμένου, τὴ γλωσσικὴ, προχώρησαν οἱ λόγιοι τῆς Ἀναγεννήσεως στὴν αἰσθητικὴ ἐκτίμησι τῶν ἀρχαίων ποιημάτων, δραμάτων, λόγων, φιλοσοφημάτων.

Ἡ Ἀναγέννησις τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν, ὑποστηρίζουν οἱ ἱστορικοὶ τοῦ πολιτισμοῦ, συγχρονίζεται μὲ τὴ χειραφέτησι τοῦ ἀτόμου. Ἄν ἐξαίρεσουμε, λένε, τὸ Δάντη καὶ τὸν Πετράρχα, οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ τεχνίτες τοῦ μεσαιῶνα δὲν ἔβαζαν στὰ ἔργα τους σφραγίδα ἀτομικότητος. Ἄπ τὰ μεσαιωνικὰ ἔργα ἀπουσιάζει ὁ ἐθνικὸς ἢ φυλετικὸς χαρακτήρας. Ἐνα «μυστήριον» Γαλλικὸ μοιάζει μ' ἓνα «μυστήριον» Γερμανικὸ ἢ Ἰταλικὸ. Ὅσο γιὰ τὸ Δάντη καὶ τὸν Πετράρχα, ποῦ προαναφέραμε, ἀποτελοῦν κατὰ τοὺς ἴδιους ἱστορικοὺς, πρὸ πολὺ τὴ λαμπρὴ μετάβασι ἀπ τὸ μεσαιῶνα στὴν Ἀναγέννησι: Μποροῦμε νὰ υἱοθετήσουμε αὐτὴ τὴν κάπως σχηματικὴ διατύπωσι.

Μὲ τὴν Ἀναγέννησι ἔθνη καὶ ἄτομα χειραφετοῦνται — ἀποχτοῦν αὐτοσυνείδησι. Οἱ ποιηταὶ κ' οἱ συγγραφεῖς θέλουν νὰ δοξαστοῦν, γίνονται στόχοι ἀμοιβαίας κριτικῆς — στόχοι κριτικῆς γιὰ ὅλους τοὺς μορφωμένους καὶ τοὺς εὐαίσθητους.

Ὅπως ἡ Εὐρωπαϊκὴ κριτικὴ — ὅπως συγκεκριμένως ἡ Ἰταλικὴ καὶ ἡ Γαλλικὴ, ἡ νέα λογοτεχνικὴ μας κριτικὴ πηγάζει ἀπ τὴ φιλολογικὴ κριτικὴ. Ὁ ἀξιώτερος ἀπ τοὺς κριτικοὺς τῆς προεπαναστατικῆς ἐποχῆς, ὁ Κοραΐς, εἶναι μελετητὴς κ' ἐκδότης ἀρχαίων κειμένων. Στὰ προλεγό-

